

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

บ้านวังวน

๓. ๒๕๔๔

นางสาวณัฐนิชา รามสูงเนิน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

ISBN

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
 (อาจารย์ ดร.พรศิริ จงกล)

กรรมการสอบ

.....
 (อาจารย์เชาว์ หิรัญดียะกุล)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

.....
 (รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

๕9 ต.ค. 2546
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ณัฐธิดา รามสูงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้าน
วังวน หมู่ที่ 2 ตำบลโคกทราย อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.พรศิริ จงกล, 142 หน้า

ISBN

วัตถุประสงค์

ศึกษาสภาพของกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งและแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วิธีดำเนินการ

ศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมายของนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้เข้าใจเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนสมาชิกกองทุนของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้ง 2 แหล่งมาทำการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพพีโมเดลในการสรุปผลการประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

1. แบบสอบถาม
2. แบบสัมภาษณ์
3. แบบสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านวังวน
2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ
3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้
4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนหมู่บ้านวังวน
5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา. *ณัฐธิดา รามสูงเนิน*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ปรึกษา. *พรศิริ*.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร.พรศิริ งามกล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- พัฒนาชุมชนอำเภอสูงเนินทุกท่านที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่การสร้างควมคุ้นเคยกับชุมชน และที่ให้ความอนุเคราะห์เอกสารในการศึกษาค้นคว้า
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็น อย่างดียิ่งตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ภูมิหลังหรือหลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีดำเนินการ.....	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 ปรัชญาบรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์.....	5
2. ระเบียบต่างๆ.....	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง....	13
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	14
5. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	15
6. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	16
7. หลักการประเมิน โครงการแบบชีพพ์โมเดล.....	16
8. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ (ถ้ามี).....	18
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมิน โครงการ.....	20
1. วิธีการประเมิน โครงการ.....	20
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	21
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ.....	21
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ.....	24
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	25
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	25
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมิน โครงการ.....	26

1.ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	26
2.ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	42
3.ผลการทดลองวิธีการใหม่ (ถ้ามี).....	46
4.ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้.....	46
5.ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	47
6.สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	47
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	50
1.วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	50
2.วิธีดำเนินการ.....	50
3.ผลการดำเนินการ.....	51
4.อภิปราย.....	52
5.ข้อเสนอแนะ.....	54
บรรณานุกรม.....	55
ภาคผนวก.....	59
แบบรายงานบร.1-บร.12.....	60
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านวังวน.....	110
ระเบียบกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	116
ประวัติผู้เขียน.....	143

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจสืบเนื่องมาจากการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี วัตุดิบ และทุนจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ทำให้ฐานทางเศรษฐกิจของประเทศอ่อนแอ ประกอบกับการยอมรับการค้าเสรีซึ่งต้องอาศัยความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจเข้าต่อสู้ จึงทำให้ประเทศไทยพ่ายแพ้บนเวทีเศรษฐกิจโลกอย่างง่ายดาย ผลของวิกฤติเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา กระทบถึงสังคมและขยายวงกว้างขึ้นเรื่อยๆ เริ่มต้นจากสังคมของคนที่ย่ำแย่ ขยายสู่ชนชั้นกลางและส่งผลถึงสังคมระดับรากหญ้าทั้งโดยตรงและโดยอ้อมอย่างรวดเร็ว และทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยสังเกตได้จากปัญหาการว่างงาน ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น ขณะเดียวกันกระแสประชาธิปไตย และการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ยังผลให้เกิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างฉับพลัน ในขณะที่ประชาชนยังขาดความพร้อมหลายประการ จึงจำเป็นต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในอุดมการณ์และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยแก่พี่น้องประชาชนทั่วประเทศ

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันว่า ปัญหาเศรษฐกิจของไทยนั้น เกิดเนื่องจากนโยบายของชาติที่มุ่งภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และกลุ่มนายทุนที่ย่ำแย่ ขาดการสนับสนุนผู้ประกอบการรายย่อย และการสนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม โดยละเลยภาคเกษตรกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยซึ่งมีมาตั้งแต่อดีต จึงทำให้ทุกฝ่ายหันมาให้ความสนใจเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ ในการที่ให้ประชาชนมีอาชีพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยนำทรัพยากรและภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่มีอยู่มาประยุกต์ในการสร้างอาชีพสร้างรายได้ ซึ่งการประกาศนโยบายในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของไทย เช่น กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็วด้วยความมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน อีกทั้งเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชนในสังคม เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวหน้าเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้ โดยจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาททั่วประเทศ จำนวน 74,881 กองทุน ในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงานสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่

ประชาชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน คือ การสร้างสำนึกความเป็นชุมชน ซึ่งท้องถิ่นชุมชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลประ โยชน์ต่อผู้ด้อย โอกาสในหมู่บ้านและชุมชน โดยมีการเชื่อมโยงและมีการกระจายอำนาจในท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน บนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างมีระบบ ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน

เพื่อที่จะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละชุมชนท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงสมควรมีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตผู้ที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้านนั้นๆ เป็นผู้เขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปแบบของ “ สารนิพนธ์ ” (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่นและเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาสภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของบ้านวังวน หมู่ที่ 2 ตำบลโคโราช อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

2.2 เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ในเรื่อง

2.2.1 การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม

2.2.2 การเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2.3 วัดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2.4 เพื่อให้เกิดองค์กรเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

2.4 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

2.5 เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎี ศึกษาในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ชีพพีโมเดล” (CIPP MODEL) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยที่อักษรย่อมีความหมายดังนี้

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบหมู่บ้านทั้งหมด

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบของหมู่บ้านทั้งหมด

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบทั้งหมดของหมู่บ้าน

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบของหมู่บ้านทั้งหมด

กรอบความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องแนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพพีโมเดล (CIPP MODEL) มีดังนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพพีโมเดลของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's Cipp Model)
2. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model)

1.4 วิธีดำเนินการ

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการใช้วิธีการหลายอย่างประกอบกัน ตามลักษณะข้อมูลที่ต้องการ โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมายของนโยบายกองทุนหมู่บ้านของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้เข้าใจ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุน คณะกรรมการกองทุนสมาชิกกองทุนของกองทุนหมู่บ้านวังวนที่เป็นกรณีศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธี ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์และการสำรวจ โดยใช้แบบเก็บข้อมูลตามแบบ บร.1 – บร.12

- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้มาจากส่วนราชการ ได้แก่ จปฐ กชช2ค แผนพัฒนาตำบล 5 ปี (พ.ศ.2545-2549) เอกสารกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ทั้ง 2 แหล่ง มาทำการประเมิน โดยใช้รูปแบบชีพพีโมเดล (CIPP MODEL)

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการประเมินและข้อเสนอแนะ

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้รับประโยชน์ ดังนี้

- 1) เพื่อทราบสภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือได้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) เพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอื่นๆต่อไป
- 3) เพื่อทราบทำความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคอันส่งผลให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้เป็นการรวบรวมหลักวิชาต่างๆ ซึ่งได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลอื่นๆ เพื่อแสดงว่าหลักวิชาด้านเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมินที่จะนำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ ซึ่งมีเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังรายละเอียด ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์
2. ระเบียบต่างๆ
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมิน โครงการ แบบซิปป โมเดล (Cipp Model)
8. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ (ถ้ามี)

2.1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์

2.1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนใน ชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ดังนี้คือ

1. ความพร้อมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ความพร้อมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางในหมู่บ้านซึ่งเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
4. มีการตรวจสอบติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

2.1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดี แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2.2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

2.2.1 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- (1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 โดยสรุปมีดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีชื่อย่อว่า กทบ. มีนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการจำนวนอย่างน้อยสามคนแต่ไม่เกินเจ็ดคน

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ หากไม่มีการแต่งตั้งใหม่เมื่อพ้นวาระ ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

- การพ้นตำแหน่งในกรณีอื่น คือ ตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

- อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ได้แก่ กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง ออกระเบียบ คำสั่ง ประกาศ และแนวทางการบริหารกองทุนฯ กำหนดแผนการจัดการหาเงินทุนและแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน จัดทำร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กำหนดแผนงาน ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน จ่ายเงิน การเก็บรักษา จัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

- การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้นกับสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

- สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ดังนี้ ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกองทุน ประชาสัมพันธ์ นโยบายของกองทุน ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏอยู่ในภาคผนวก)

2.2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 โดยสรุปมีดังนี้

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดให้เป็นหมู่บ้านตามระเบียบนี้

“หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องถิ่นพิเศษและชุมชนอื่น ทั้งนี้ การจะกำหนดว่าชุมชนใดเป็นชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

“ชุมชนเมือง” หมายความว่า ชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครองท้องถิ่นพิเศษและชุมชนอื่น ทั้งนี้ การจะกำหนดว่าชุมชนใดเป็นชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- หลักของกองทุนคือ เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนกำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนได้ด้วยตัวเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับล่าง

- ทรัพย์สินของกองทุน ได้แก่ เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้ เงินทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ เงินกู้ยืม ดอกผลหรือประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับ โดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันหรือภาระติดพันอื่นใด

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- ให้มีคณะกรรมการสนับสนุน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ กำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนศักยภาพขีดความสามารถของคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ แต่งตั้งคณะทำงาน ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดอาจตั้งศูนย์ประสานงานคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับ

จังหวัด เพื่อทำหน้าที่เป็นสำนักงานของคณะกรรมการ สำหรับกรุงเทพมหานคร ให้ปลัดกรุงเทพมหานครเป็นประธาน

คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ คือ รับขึ้นทะเบียนกองทุน ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อมของกองทุนซึ่งผ่านการประเมินในระดับอำเภอมาแล้ว สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบ ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ จัดทำระบบข้อมูล รายงานผลการดำเนินงานของกองทุน แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสนับสนุนมอบหมาย

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุน จำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่เกินสิบห้าคน ประกอบด้วยกรรมการทั้งชายและหญิง ในสัดส่วนเท่าเทียมกันซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเอง โดยสมาชิกซึ่งกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุน ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 17

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน คือ บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับดูแล จัดสรรประโยชน์ของเงินกองทุน ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการที่เกี่ยวกับกองทุนที่ไม่ขัดแย้งกับระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก รับสมาชิกจัดทำทะเบียนสมาชิก สำรวจและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ พิจารณาการให้เงินกู้ ทำนิติกรรมสัญญาหรือ ดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน จัดประชุมสมาชิกตามที่ได้กำหนดหรือตกลงกัน จัดทำบัญชีและส่งมอบเงินที่ได้รับการจัดสรร ดอกผล ผลตอบแทน ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ กรรมการกองทุนซึ่งพ้นตำแหน่งอาจได้รับเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ตาย ลาออก คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของคณะกรรมการที่มีอยู่ ที่ประชุมมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของสมาชิก คณะกรรมการให้ออกเนื่องจากมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17 (4) (5) (6) (7) คณะกรรมการให้ออก เนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ 17

ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกประธาน การประชุมกรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้ เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาระผูกพัน เงินกู้ยืม ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก เงินค้ำหุ้น เงินสมทบ จากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก เงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ตามที่ระเบียบกองทุนกำหนด

สมาชิกกองทุน ประกอบด้วยบุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน

ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้ว คณะกรรมการกองทุน อาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิกละมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สมาชิกที่ประสงค์จะกู้เงินต้องจัดทำวัตถุประสงค์การขอกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท แต่ถ้าคณะกรรมการกองทุนมีมติให้กู้รายใดเกินกว่าที่กำหนด ต้องเรียกประชุมสมาชิกเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด แต่รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท ผู้ได้รับอนุมัติให้กู้ต้องเปิดบัญชีกับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีให้กรรมการกองทุนทราบ

ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนในการกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้คณะกรรมการพิจารณาความเหมาะสมแต่ต้องไม่เกินหนึ่งปี การชำระเงินกู้คืน ผู้กู้ต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด การจัดสรรกำไรสุทธิ เมื่อสิ้นปีหากปรากฏว่าปีใดมีกำไรสุทธิคณะกรรมการกองทุนสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนและหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการชี้แจง ทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม และดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 17 โดยมีคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกสรรดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

(รายละเอียดเพิ่มเติมปรากฏอยู่ในภาคผนวก)

2.2.3 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านวังวน

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านวังวน ที่สำคัญโดยสรุป มีดังนี้

- ที่ตั้งกองทุน

บ้านเลขที่ 43 บ้านวังวน หมู่ที่ 2 ตำบลโคราษ อำเภอสูงเนิน

จังหวัดนครราชสีมา 30170

- คุณสมบัติของสมาชิก

เป็นผู้พำนักอาศัยในหมู่บ้านวังวนไม่น้อยกว่า 2 ปี อุดม เสียสละ เห็นแก่

ประโยชน์กองทุนเป็นสำคัญ

- สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกจากเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ตาย

- ลาออก

- วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

- ที่ประชุมใหญ่สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้

เข้าร่วมประชุม

- จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วย ประการใดทั้งสิ้น

- จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

- นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

- การคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้า

คณะกรรมการกองทุนคิดค่าธรรมเนียมแรกเข้ากับสมาชิก กลุ่มและองค์กรชุมชนเป็นราย ๆ ละ 10 บาท โดยสมาชิกจะต้องชำระภายในสามวัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการกองทุน

- ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถขอกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้

- การพัฒนาอาชีพ
- การสร้างงาน
- การสร้างและเพิ่มรายได้
- ลดรายจ่าย
- บรรเทาเหตุฉุกเฉินและเป็นที่ยอมรับ

- การทำสัญญา

เงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

- อัตราดอกเบี้ย

อัตราดอกเบี้ยเงินกู้คณะกรรมการมีมติเป็นเอกฉันท์ ในอัตราร้อยละ 4 บาทต่อปี

- ปรับ

ในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียค่าปรับเทียบปรับในอัตราร้อยละ 0.50 บาทต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

- การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีของกองทุนและได้ปิดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้วปรากฏว่ากองทุนมีกำไรคณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรมาจัดสรรได้

- เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ร้อยละ 10
- เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ร้อยละ 5
- เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ร้อยละ 10
- เป็นทุนการศึกษาและการพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ร้อยละ 10
- เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ร้อยละ 10
- เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ร้อยละ 20

- เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ร้อยละ 10
  - อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ร้อยละ 5
- (รายละเอียดปรากฏอยู่ในภาคผนวก)

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่่า

1. จะต้องมีการเวียนจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. ร่วมกันกำหนดวิธีการดำเนินการเลือกกันเอง
3. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

กำหนด

4. เลือกคนดี มีความรู้ ประสบการณ์ อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้ที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน และความผิดฐานบุกรุก
7. ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

9. ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริงสำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น จำนวนประชากรในหมู่บ้าน จำนวนอาชีพของประชากร ผลผลิตของประชากรและรายได้เฉลี่ยของประชากร
2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้
  - จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. การเตรียมความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - ระเบียบข้อบังคับสำหรับใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - ระเบียบข้อบังคับมีข้อกำหนดในเรื่องต่อไปนี้อยู่แล้วหรือไม่
  - วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ กำหนดขึ้นโดยใคร
4. ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
  - จำนวนกลุ่ม และองค์กรประชุมภายในหมู่บ้าน
  - ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีสมาชิกแล้ว
  - จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในรูปของการถือหุ้น การออม ค่าธรรมเนียม เงินบริจาค และเงินให้เปล่า
  - การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน

- หมู่บ้านและชุมชนเมือง มีความร่วมมือ หรือเชื่อมโยงในการพัฒนา กับหมู่บ้านและชุมชนหรือเครือข่ายอื่นนอกหมู่บ้านและชุมชนเมืองหรือไม่

5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง

2.5 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ยื่นคำขอกู้ยืมเงินดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพิจารณาเงินกู้
2. วงเงินกู้ยืมรายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท หากเกินให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่รายหนึ่งต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท
3. คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
4. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้
5. กรณีผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนตามเงื่อนไข ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้

กรณีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (บ้านวังวน) มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ ดังนี้

1. ให้สมาชิกที่ประสงค์จะกู้เงินจะต้องทำโครงการ โดยระบุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
2. วงเงินกู้ สมาชิกสามารถกู้ยืมได้รายละเอ็กรายละไม่เกินสองหมื่นบาท หากเกินกว่านั้นคณะกรรมการกองทุนจะต้องเรียกประชุมพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดแต่ต้องไม่เกินรายละห้าหมื่นบาทและต้องนำหลักทรัพย์มาค้ำประกัน
3. การกู้กรณีฉุกเฉิน สมาชิกสามารถกู้ยืมได้ไม่เกินสามพันบาท
4. ค่าปรับในกรณีผู้ทำผิดสัญญาเงินกู้ให้เสียค่าปรับร้อยละ 0.50 บาทต่อวัน
5. อัตราดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยเงินกู้อยู่ที่ 4 บาทต่อปี
6. เงินกู้ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกิน 120 วัน
7. ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี

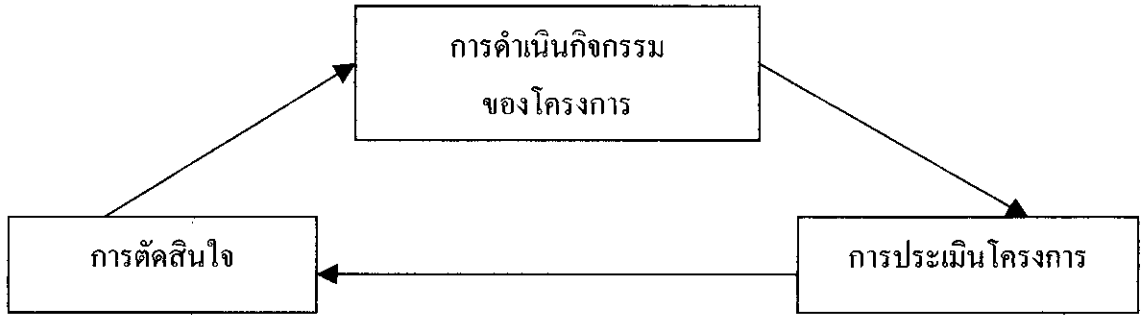
2.6 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือและมุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการโครงการและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่น ได้อย่างเหมาะสมและอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำการวิจัยติดตามประเมินโครงการตลอดจนสร้างจิตสำนึกในกรณีมีส่วนร่วมแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง ส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามแบบ บร.1-12 จาก การสังเกต สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

2.7 หลักการประเมินโครงการแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP MODEL)

1. รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล สตัฟฟ์เฟิลบีม(Stuffle beam's) ได้ให้เสนอ “ แนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล ” (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545:89-91) ดังนี้

การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการรวมทั้ง การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดการสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ

แผนภูมิ : ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตีฟเฟิลบีม

การประเมินองค์ประกอบต่างๆ ของระบบเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับระบบนั้นๆ จะมีการประเมิน 4 ประเภท ตามองค์ประกอบของระบบ คือ

1. **การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C)** เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. **การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I)** เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ
3. **การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)** เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. **การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P)** เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบเลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. **การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions)** เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้นที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

2. รูปแบบการประเมินแบบชิฟฟ์โมเดล สคิปเวิน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model) ได้สรุปว่า “แนวคิดและรูปแบบการประเมิน” (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545: 85-86) ดังนี้

การประเมินเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและการกำหนดตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมิน โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท

1. การประเมินยึดเป็นเป้าหมายหลัก เป็นการประเมินที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการหรือไม่

2. การประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่นๆ มาร่วมในการดำเนินการตัดสินใจคุณค่าด้วยระบบคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณค่า อันจะช่วยส่งเสริมให้การประเมินโครงการมีประสิทธิภาพ

2.8 เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

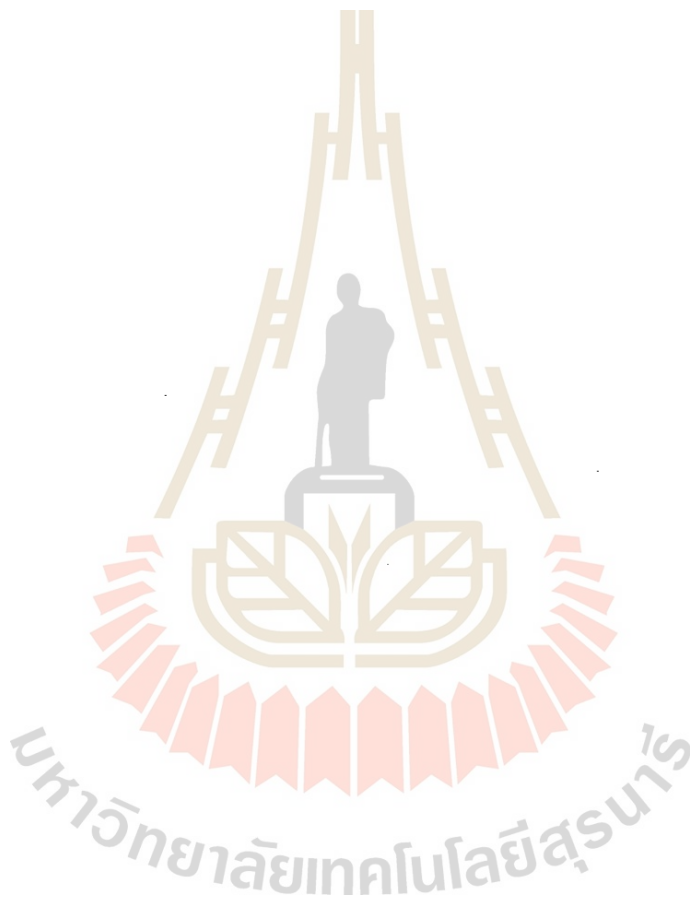
1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

2. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุน และติดตามดำเนินการกองทุนหมู่บ้านระดับอำเภอและจังหวัด เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการตาม โครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2545

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการครั้งนี้ เป็นการศึกษา ray กรณิ เฉพาะ หมู่บ้านวังวน หมู่ที่ 2 ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีการดำเนินการประเมิน ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการในการประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้คือ ซิปป์โมเดล ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยคิดว่าข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมีกระบวนการประเมินในด้านต่างๆ คือ

- ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัด โครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- การได้รับการช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติ และลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับขั้นตอน การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่ 3 ประการคือ

- เพื่อหาข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดประสงค์เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการนั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินชีพไฟโมเดล (CIPP MODEL)

1. การประเมินสภาพแวดล้อม เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและระดับบุคคล
2. การประเมินปัจจัย เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
3. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในระดับหมู่บ้านและรายบุคคล
4. การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุนทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของหมู่บ้านวังวน หมู่ที่ 2 ตำบลโคราษ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร ซึ่งเป็นข้อมูลประชากรภายในชุมชนทั้งหมด 60 ครัวเรือน ประชากรทั้งสิ้น 240 คน เป็นชายจำนวน 105 คน หญิงจำนวน 135 คน ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 10 คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 71 คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน 49 คน
2.2.2 สมาชิกทั่วไป (ที่ไม่ได้กู้เงิน)	จำนวน 22 คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 178 คน
2.4 ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 2 คน
2.5 ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 2 คน

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวชี้วัด (Indicators) คือ ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้นจะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรม

ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ ในการผู้ศึกษาคำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้กำหนดระดับของการปฏิบัติงานตามโครงการโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ซึ่งประกอบไปด้วย 2 หน่วย ระบบ ดังนี้

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการ และแนะนำส่งเสริมผู้ ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

1. ตัวชี้บริบท (Context Indicator) ของหน่วยระบบ A ประกอบ ไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 1.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- 1.2 สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน
- 1.3 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
- 1.4 วัฒนธรรมประเพณี
- 1.5 โครงสร้างพื้นฐาน
- 1.6 ผู้นำชุมชนการรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 1.7 โครงการพัฒนาที่ผ่าน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบ A ประกอบ ไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 2.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 2.5 ผู้สมัครขอกู้
- 2.6 ทุนสะสม
- 2.7 นักศึกษาบัณฑิต

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ ของหน่วยระบบ A ประกอบ ไปด้วยตัวแปรดังนี้

- 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3.3 การรับชำระหนี้
- 3.4 การทำบัญชี
- 3.5 การช่วยหาตลาด
- 3.6 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้
- 3.7 นักศึกษาบัณฑิตผ่านงาน

4. ตัวชี้วัดผลผลิต ของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 4.1 จำนวนผู้ให้กู้
- 4.2 ยอดเงินให้กู้
- 4.3 กองทุนสะสม
- 4.4 ชื่อเสียงของชุมชน
- 4.5 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน
- 4.6 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- 4.7 นักศึกษาบัณฑิตผ่านงาน

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

1. ตัวชี้วัดบริบท ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- 1.2 ทรัพย์สินของครอบครัว
- 1.3 รายได้ของครอบครัว
- 1.4 หนี้สินของครอบครัว
- 1.5 อาชีพหลักของผู้กู้
- 1.6 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
- 1.7 สภาพการอยู่อาศัย

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 2.1 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
- 2.2 จำนวนเงินทุนนอกเหนือจากเงินกู้ตามโครงการ
- 2.3 สถานที่ และวัสดุดิบ
- 2.4 เทคนิควิธีทำงาน
- 2.5 กำลังทำงาน
- 2.6 จำนวนแรงงาน
- 2.7 นักศึกษาบัณฑิต

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
- 3.2 การหาตลาดที่ดี

3.3 การหาวัตถุประสงค์ที่ดี

3.4 การทำบัญชี

3.5 การวิเคราะห์ประเมิน

3.6 นักศึกษามัธยมศึกษาได้เรียนรู้ศึกษาดูงาน

4. ตัวชี้วัดผลผลิต ของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

4.1 ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้

ผลโดยตรง

1. รายได้เป็นเงิน

2. ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นถึงของ

3. ผู้กู้ขยายกิจการ

4. ผู้กู้ได้รับความพอใจ

ผลโดยอ้อม

1. ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง

2. กลับคืนถิ่นของประชากร

3. ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเอง

4. หนี้ไม่กระทบลดลง

5. นักศึกษามัธยมศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ ได้แก่

1.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) มีดังนี้ คือ

- แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) มีดังนี้ คือ

- แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน
- โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
- การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

1.3 แบบสังเกตพฤติกรรม (Observation) มีดังนี้ คือ

- สมุดจดบันทึกข้อมูล

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. รวบรวมด้านเอกสารจากพัฒนากรอำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบลโคราช
2. ดำเนินการสัมภาษณ์และสอบถามผู้นำชุมชน ประธานกองทุน คณะกรรมการกลุ่มต่างๆ ประชากรภายในชุมชน
3. สังเกตพฤติกรรมของบุคคลและสภาพทั่วไปในด้านต่างๆ ภายในชุมชน
4. วิเคราะห์และสรุปผล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

- การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- การวิเคราะห์โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษาจากเอกสารและข้อมูลที่มีการบันทึกไว้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

- การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์

- การวิเคราะห์นโยบาย แนวคิด การวิเคราะห์แนวคิดของคณะกรรมการกองทุน

และสมาชิกกองทุน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบความคิดทฤษฎี ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) และเป็นการรายงานตาม วัตถุประสงค์ ซึ่งมีเนื้อหาและรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.1.1 บริบทระดับประเทศ

4.1.1.1 ความยากจนของประเทศ

วรวิทย์ อวิรุทธวรกุล, ธิปรัตน์ วัชรางกูร และวิภา เตชะพนาคกร (2545:37-44) กล่าวว่า ความยากจนเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนาทั้งนี้หากประเทศมี “คนจน” จำนวนมาก จนก่อให้เกิดสภาพความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มคนที่มีฐานะมั่งมีและยากจนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางสังคมเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ แสดงว่ารายได้เป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยให้ชีวิตของคนมีความอยู่ดีมีสุข

ก่อนปี 2540 การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและใน อัตราที่สูง ผลของการเจริญเติบโตดังกล่าวทำให้ประชาชนมีรายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้นจากเดือนละ 6,761 บาท/ครัวเรือน เป็น 9,642 บาท/ครัวเรือน รายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.1 ต่อปี เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ของประชาชนลดลงโดยในช่วงปี 2541-2543 รายได้ของประชาชนได้ลดลงจากเดือนละ 9,775 บาท/เดือน เหลือ 9,332 บาท/ครัวเรือน หรือลดลงร้อยละ 2.3 ต่อปี กลุ่มที่มีรายได้ลดลงมากที่สุดคือ อาชีพเกษตรกร รองลงมาคือกลุ่มคนที่มีรายได้จากการทำธุรกิจส่วนตัว และกลุ่มคนที่มีรายได้ จากค่าแรงและเงินเดือนตามลำดับ การลดลงของรายได้ตามกลุ่มชั้นรายได้ พบว่าวิกฤตเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อผู้มีรายได้ต่ำมากที่สุด ในช่วงปี 2541-2543 กลุ่มนี้มีรายได้ลดลงจากเดือนละ 607 บาท/คน เหลือเพียง 556 บาท/คน หรือมีรายได้หดตัวลดลงร้อยละ 4.3 ต่อปี ขณะกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดของประเทศยังคงมีรายได้ที่สูงจากเดิม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางรายได้เพิ่มมากขึ้น และในปี 2541 คนจนเพิ่มขึ้น 7.9 ล้านคน และในปี 2542 เพิ่มขึ้น 9.9 ล้านคน และในปี 2543 คนจนลดลง 8.9 ล้านคน คิด

เป็นร้อยละ 14.2 ของคนทั่วประเทศ โดยกลุ่มคน “จนมาก” มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 1.8 ล้านคน และกลุ่ม “คนเกือบจน” เพิ่มขึ้นอีก 0.2 ล้านคน

เมื่อพิจารณาถึงถิ่นที่อยู่อาศัย คนจนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท ในช่วงที่เศรษฐกิจดี คนจนในชนบทลดลง แต่ภายหลังวิกฤตคนจนในชนบทได้มีส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.3 ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากคนตกงานที่โยกย้ายกลับสู่ภูมิภาคเดิม ประกอบกับการไม่มีแหล่งงานในชนบทรองรับที่เพียงพอ และการผลิตภาคเกษตรซึ่งเป็นรายได้หลักของชนบทมีปัญหาในด้านการผลิตและราคาสินค้าตกต่ำ ทำให้รายได้มีน้อยลง ส่งผลให้จำนวนคนจนในชนบทเพิ่มมากขึ้น ผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ชี้ว่าลักษณะของครัวเรือนที่มีโอกาสเป็นครัวเรือนยากจนคือ มีลูกมาก สูงอายุ มีการศึกษาและที่ดินทำกินน้อย รับจ้างการเกษตร คนกลุ่มนี้มีโอกาสเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

4.1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

SMEs คือหนึ่งในแนวความคิดที่เป็นทางออกของประเทศไทย หลังเผชิญปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลกระทบต่ออย่างหนักต่อภาคอุตสาหกรรมในปี 2540 ท่ามกลางวิกฤตที่ลุกลามไปทั่วทุกสังคมไทย ส่งผลให้ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดเล็ก-กลาง-ใหญ่ ได้รับพิษภัยถ้วนหน้า กระแสการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางเล็กและอุตสาหกรรมขนาดกลางหรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า SMEs (Small and Medium Scale Enterprises) จึงถูกปลุกขึ้นมานับแต่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลางเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2541 นับจากนั้นเป็นต้นมา SMEs จึงเป็นที่จับตามองว่าเป็นทางรอดอีกทางหนึ่งในการฟื้นฟู เศรษฐกิจไทย ดังนั้น SMEs จึงเป็นสิ่งที่หลายฝ่ายในสังคมไทยต่างออกมารับ โดยเฉพาะกระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงการคลัง ได้จัดประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจการแก้ไขปัญหาสภาพคล่องให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมหลายครั้ง ในการเสริมสภาพคล่องให้กับ SMEs แม้ว่า SMEs จะไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับประเทศไทยก็ตาม แต่จากอดีตที่ผ่านมาหลากหลายรัฐบาล ได้มีนโยบายในเรื่องนี้มาแล้ว แม้บางครั้งยังขาดการเอาจริง และขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนไปบ้าง สืบเนื่องจากในสมัยนั้น SMEs ในความหมายของรัฐบาลคือการเน้นเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางที่เป็นประเภทอุตสาหกรรมพื้นฐานที่สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจดังที่ผ่านมา จึงส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่ออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ต่าง ๆ จึงทำให้ SMEs ที่เป็นอุตสาหกรรมสนับสนุนเหล่านั้น ก็พลอยล้มระเนระนาดไปด้วย

จากวันนั้นถึงวันนี้ความหมายที่ชัดเจนและแท้จริงของ SMEs ยังมีความหมายรวมถึงอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง ที่มีการเน้นทักษะฝีมือท้องถิ่น วัตถุดิบในการผลิตในท้องถิ่น เป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้เงินลงทุนน้อย ลักษณะเฉพาะของ SMEs ที่มีการกล่าวถึงอยู่บ่อย ๆ ในขณะนี้คือ ลักษณะเด่นด้านการเงินจะต้องเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เงินลงทุนน้อยด้านการผลิตจะต้องใช้ฝีมือแรงงานควบคู่กับเทคโนโลยี ด้านการตลาดจะต้องสามารถผลิตและขายได้ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ (นิตยสารข่าว นิคมอุตสาหกรรม, พฤษภาคม-สิงหาคม 2542)

4.1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ประเทศไทยขาดดุลการค้าจำนวนมากอย่างต่อเนื่องเพราะการนำเข้าสินค้าที่ไม่มีประสิทธิภาพ โดยในช่วงปี 2535-2540 ไทยขาดดุลการค้าเฉลี่ยปีละประมาณ 261,000 ล้านบาท แต่เริ่มเกินดุลเป็นครั้งแรกตั้งแต่ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ มูลค่า 474,000 ล้านบาท ในปี 2541 แต่การเกินดุลการค้ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องในปี 2544 ไทยเกินดุลการค้าเพียง 136,500 ล้านบาท และในช่วงปี 2544 การนำเข้าของไทยมีมูลค่า 2.76 ล้านบาท หรือ 54% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) แบ่งออกเป็น 4 หมวด คือ สินค้าทุน 47.2% วัตถุดิบและสินค้ากึ่งสำเร็จรูป 31.9% น้ำมันและเชื้อเพลิง 11.6% สินค้าอุปโภค 8.2% และสินค้าอื่น ๆ 1.1% เมื่อพิจารณาสินค้านำเข้าทั้ง 4 หมวดนั้น มีจำนวนสินค้าทั้งสิ้น 7,063 รายการ ในจำนวนนี้ไทยผลิตได้และส่งออก 5,509 รายการ เป็นสินค้าที่มีมูลค่าส่งออกสูงกว่านำเข้า 2,209 รายการ โดยมีมูลค่าประมาณ 532,680 ล้านบาท และเป็นสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกน้อยกว่าการนำเข้า 3,300 รายการ ปัจจุบันประเทศคู่ค้ากีดกันทางการค้าสินค้าไทยมาก โดยใช้ทั้งมาตรการด้านภาษีและไม่ใช่ภาษี (ไทยรัฐ, 8 สิงหาคม 2545:8)

4.1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

พวงแก้ว ปรีชาชนพจน์, สุเมธ เหลืองสมิทธิกุล และ กานดา ชูเชิด (2545:57-66) กล่าวว่า การที่คนเราจะอยู่ดีมีสุขได้นั้นนอกจากจำเป็นต้องมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่พอเพียงกับการดำรงชีพแล้วยังต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี นับตั้งแต่การมีที่อยู่อาศัยของตนเองที่มั่นคงมีสาธารณูปโภคพอเพียง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการดำรงชีพ

สภาพแวดล้อมของคนไทยทางด้านที่อยู่อาศัยและบริการสาธารณูปโภคมีแนวโน้มดีขึ้น ขณะที่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากเกิดคดีอาชญากรรมและคดีฆาตกรรมเพิ่มมากขึ้น สถิติของคดีฆาตกรรมในปี 2535-2543 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีอัตรา

เพิ่มก่อนข้างสูง โดยเพิ่มขึ้นจาก 168,641 ในปี 2539 เป็น 263,324 คดีในปี 2543 พื้นที่ที่เกิดปัญหาอาชญากรรมมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร ส่วนในด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้นยังคงเป็นปัญหาของประเทศซึ่งเกิดเป็นลูกโซ่ต่อเนื่องกันไป ปัญหาด้านมลพิษในด้านต่าง ๆ มักจะเกิดขึ้นกับเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร เช่นมลพิษในอากาศและมลพิษทางเสียงอันเนื่องมาจากปัญหาการจราจรที่ติดขัดอย่างมาก ปัญหานอกจากนี้ก็มีในเรื่องของสารเคมีอันตรายที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช ปัญหาการกำจัดขยะไม่ถูกหลักสุขาภิบาล ประเทศไทยมีพื้นที่ป่า 171 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 53 ของพื้นที่ทั้งประเทศ และลดลงเหลือเพียง 25.3 ของพื้นที่ทั้งประเทศในปี 2541

ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดี สิ่งสำคัญคือการสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนในสังคมร่วมมือกันในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี

4.1.1.4 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ธนาคารแห่งประเทศไทยเปิดเผยถึงยอดหนี้ต่างประเทศ ณ สิ้นเดือน เม.ย. มีจำนวน 64.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (คิดเป็นเงินไทยประมาณ 2,846,800,000,000 บาท) เพิ่มขึ้นจากเดือนมีนาคมที่อยู่ที่ระดับ 64.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเดือนมีนาคมเพิ่มขึ้น 0.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยเป็นการเพิ่มขึ้นของหนี้ภาคทางการ ที่เพิ่มขึ้น 0.4 พันล้านดอลลาร์ ณ สิ้นเดือน เม.ย. มีจำนวน 27.0 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อเทียบกับหนี้ภาคทางการในเดือนมีนาคม มีจำนวน 26.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นของหนี้ภาครัฐบาลและรัฐวิสาหกิจ ส่วนการชำระหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย ในเดือนเมษายน มีการชำระคืนเงินกู้จำนวน 0.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับหนี้ภาคเอกชน ณ สิ้นเดือนเมษายน มีจำนวน 37.64 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลง 0.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อเทียบกับเดือนมีนาคม มียอดหนี้จำนวน 37.67 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับภาคธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคาร มีหนี้จำนวน 28.62 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลง 0.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากเดือนมีนาคม ภาคธุรกิจที่ไม่ใช่ธนาคารมีหนี้ต่างประเทศจำนวน 28.67 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

สัดส่วนหนี้ต่างประเทศในเดือนเมษายนภาคเอกชนมีหนี้ต่างประเทศ คิดเป็น 58.2% เทียบกับเดือนมีนาคม อยู่ที่ระดับ 58.5% ส่วนหนี้ภาคทางการเดือนเมษายนคิดเป็น 41.8% เทียบกับเดือนมีนาคม อยู่ที่ระดับ 41.5% เนื่องจากในเดือนเมษายนมีการปรับตัวเลขหนี้ต่างประเทศตามผลการสำรวจหนี้ในช่วงไตรมาสแรกของปี 2545 และมีการปรับตัวเลขย้อนหลังถึงไตรมาสที่ 4 ของปี 2544

ทำให้หนีต่างประเทศ ณ สิ้นปี 2544 และสิ้นไตรมาสแรกของปี 2545 เพิ่มขึ้น 161 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และ 20 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ตามลำดับ

ภาวะการชำระหนี้ต่างประเทศ ซึ่งรวมเงินต้นและดอกเบี้ย ในช่วงไตรมาสแรกของปี 2545 ภาวะการชำระหนี้ต่างประเทศมีจำนวน 3.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เทียบกับไตรมาสแรกของปี 2544 ที่มีการชำระหนี้ต่างประเทศจำนวน 4.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ลดลงจำนวน 0.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือลดลง 13% โดยเป็นการลดลงมากในส่วนของภาระหนี้ภาคเอกชน ส่งผลให้ลดลงจาก 21.07% เหลือ 18.97% (ไทยรัฐ, 2 กรกฎาคม 2545:9)

4.1.1.6 บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

สวาท เสนาณรงค์ และวิไลเจิด ทวีสิน (2536:65-68) สรุปว่าบรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท สาเหตุหนึ่งน่าจะมาจากการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมือง โดยเฉพาะการอพยพเข้าสู่กรุงเทพมหานคร

สาเหตุที่ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นมีหลายประการด้วยกัน ซึ่งเป็นการผสมกันระหว่างปัจจัยต่าง ๆ พอสรุปเป็นปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านสังคม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ มีทั้งในทางผลักดัน (Push factors) ให้ประชากรย้ายถิ่นออกและทางดึงดูด (Pull factors) ให้ประชากรอพยพย้ายถิ่นเข้ามา

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่ผลักดันให้ประชากรย้ายออก เช่น ภูมิฐานะเดิมประสบกับปัญหาความแห้งแล้งขาดแคลนน้ำ ดินขาดความสมบูรณ์ การขาดแคลนโรงงานอุตสาหกรรมในชนบททำให้แรงงานส่วนเกินจากการเกษตรไม่มีงานทำ

ปัจจัยดึงดูดให้ประชากรย้ายเข้า เช่น การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม การค้าและคมนาคม ทำให้ประชากรอพยพย้ายถิ่นจากชนบทเข้าไปในเขตเมืองและเขตกรุงเทพมหานครเพื่อหางานทำมากขึ้น

ปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยผลักดัน เช่น ครอบครัวในชนบทมีอัตราการเพิ่มสูงกว่าในเมือง เมื่อสมาชิกในครอบครัวเพิ่มขึ้นแต่ที่ดินมีจำกัด ทำให้เกิดการอพยพย้ายจากถิ่นเดิมไปอยู่ที่อื่น ความไม่

เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่นและภูมิภาคต่าง ๆ ทำให้ประชากรละทิ้งถิ่นเดิมทำให้เป็นผลเสียต่อภูมิภาคเดิมนั้น เพราะขาดผู้บุกเบิกพัฒนาท้องถิ่น

ปัจจัยดึงดูด เช่น การอพยพตามครอบครัว การไปเยี่ยมญาติที่ทำงานอยู่ที่อื่น ประกอบกับความก้าวหน้าทางด้านคมนาคม สื่อสารมวลชน ทำให้มีการตื่นตัวและมีการเดินทางของชาวชนบทเข้าสู่เมืองมากขึ้น การพัฒนาทางด้านบริการสังคมต่าง ๆ ในเมืองใหญ่ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและที่ตั้งของสถานศึกษาชั้นสูง ทำให้ประชากร โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน วัยเรียน ย้ายเข้ามาหางานทำและศึกษาต่อกันมากขึ้น

4.1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ค่านิยมคนไทย ตัวเลขค่าเศรษฐกิจที่ประเมินโดย IMF ซึ่งได้กล่าวว่าเศรษฐกิจของประเทศไทยกำลังดีขึ้น ทางรัฐบาลของท่าน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก็ตอบย้าว่า ทางรัฐบาลได้พยายามแก้ไขและแนวโน้มดีขึ้น จึงทำให้คนไทยบางกลุ่มบางจำพวก ลืมตาหลังจากภาวะเศรษฐกิจที่ทรุดตัวลงในอดีต เริ่มที่จะมีการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ซื่อของสุรุษสุราย จากตัวเลขของสินค้านำเข้าปรากฏว่าตัวเลขที่น่าตกใจในการนำเข้า คือ สุรา และเครื่องสำอางค์ ซึ่งมีการนำเข้าสูงมากเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ตัวเลขต้องติดลบ และกระแสเงินสดต้องไหลออกค่อนข้างสูงจึงทำให้หน้าเป็นห่วงอย่างยิ่งต่อค่านิยมในสินค้าต่างประเทศ นอกจากสินค้าเหล่านี้แล้วยังปรากฏตัวเลขว่าคนไทยได้เดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศค่อนข้างสูงในช่วงปีภาคเรียน จึงทำให้เป็นห่วงอย่างยิ่งต่อทัศนคติของลูกหลานไทยในอนาคตที่จะฟุ้งเฟ้อตามบรรพบุรุษ ที่สั่งสอนและทำให้ดำเนินทาสาของความฟุ่มเฟือย สุดท้ายค่านิยมผิด ๆ ก็จะติดตัวจนกระทั่งมีผลต่อตนเองและประเทศชาติ

จะต้องเปลี่ยนทัศนคติค่านิยมให้ตัวท่านเองและลูกหลานของท่านไม่เช่นนั้นวิกฤตการณ์เช่นนั้นจะต้องมาถึงท่าน เนื่องจากประเทศไทยยังเป็นประเทศยากจน มีหนี้สาธารณะค่อนข้างสูง ถึงแม้ว่าท่านจะเป็นมหาเศรษฐีแต่ท่านจะพบกับความลำบากหากประเทศของท่านตกในภาวะวิกฤตจะต้องประสบชะตากรรมที่น่าสังสารตกเป็นทาสาของประเทศอื่น ๆ โดยไม่รู้ตัวเนื่องจากมีค่านิยมและทัศนคติต่อสินค้าต่างประเทศ (รวมพลัง ยูพาพร, 2543:10)

4.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

4.1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

คนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่หมู่บ้านวังวนเป็นหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นมาเมื่อ 100 ปีกว่าที่ผ่านมาแล้ว ที่เรียกชื่อบ้านว่าบ้านวังวน เนื่องจากมีลำคลองไหลผ่านหมู่บ้าน แล้ววันหนึ่งเกิดปรากฏการณ์น้ำในลำคลองไหลวนไปวนมาแล้วก็ไหลไปตามกระแสน้ำ ชาวบ้านที่พบเห็นเลขตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “ บ้านวังวน ”

โดยมีผู้ใหญ่บ้านจากอดีตถึงปัจจุบัน ดังนี้

1. นายอยู่ เถ่งสูงเนิน เป็นผู้ใหญ่บ้านคนที่ 2
2. นายเลียง กายพรมราชเป็นผู้ใหญ่บ้านเมื่อ พ.ศ. 2527 และเป็นกำนันเมื่อ พ.ศ. 2543

จนถึงปัจจุบัน

4.1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1. ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

บ้านวังวนเป็นชุมชนแบบกระจุก ประชาชนตั้งบ้านเรือนอยู่ร่วมกันหนาแน่น บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมถนนในหมู่บ้านจะมีรั้วต่างๆ มีเสาหลักใช้สังกะสีและไม้ไผ่ตีกันหรือปลูกต้นไม้เป็นรั้วเท่านั้น ซึ่งถือเป็นลักษณะทั่วไปของการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านชนบท ส่วนบ้านเรือนที่อยู่ห่างจากถนนเข้าไปไม่มีรั้วรอบขอบชิดซึ่งสามารถทำให้เดินทะลุไปยังบ้านหลังอื่นได้

2. จำนวนครัวเรือนและประชากร

การสร้างบ้านเรือนของชาวบ้านวังวน ส่วนมากจะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวได้ดูนใช้สำหรับเก็บอุปกรณ์การเกษตร มักก่อสร้างแบบง่ายๆ ไม่คำนึงถึงความสวยงามมากนัก

ปัจจุบันบ้านวังวน หมู่ที่ 2 ตำบลโคกราช มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 60 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 240 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 105 คน ร้อยละ 44 เพศหญิงจำนวน 135 คน ร้อยละ 56 ซึ่งมีจำนวนประชากรแยกตามอายุ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร แยกตามอายุ

ลักษณะของประชากร	จำนวน (ทั้งหมด)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	ร้อยละ
1. เพศ				
- ชาย	105			44
- หญิง	135			56
2. อายุ				
1 วัน - 3 ปีเต็ม	10	6	4	4
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	13	6	7	5.4
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	20	10	10	8.3
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	9	5	4	3.7
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	10	7	3	4
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	117	47	70	49
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	23	8	15	9.6
60 ปีขึ้นไป	38	16	22	16
รวม	240	105	135	100

ที่มา : จากการสำรวจครัวเรือนเดือนมกราคม 2545

3. ระบบนิเวศของชุมชน

บ้านวังวน หมู่ที่ 2 ตำบลโคราษ อำเภอสองเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขต

ติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จด	บ้านตากแดด หมู่ที่ 2 ตำบลบึงชีเหล็ก
ทิศใต้	จด	บ้านเมืองเก่า หมู่ที่ 1 ตำบลโคราษ
ทิศตะวันออก	จด	บ้านห้วยนา หมู่ที่ 6 ตำบลโคราษ
ทิศตะวันตก	จด	บ้านบึงชีเหล็ก หมู่ที่ 5 ตำบลบึงชีเหล็ก

4. ทำเลที่ตั้ง

ลักษณะภูมิประเทศของบ้านวังวนนั้น บริเวณที่ตั้งบ้านเรือนจะเป็นที่ราบ ส่วนบริเวณที่น้ำจะเป็นที่ลุ่ม

บ้านวังวน	มีพื้นที่ทั้งหมด	350	ไร่	แบ่งออกเป็น
	พื้นที่ทางการเกษตร	320	ไร่	
	พื้นที่อยู่อาศัย	30	ไร่	
	พื้นที่สาธารณประโยชน์	1	ไร่	2 งาน

พื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ คนในหมู่บ้านจะเช่ากับคนนอกหมู่บ้าน พื้นที่ทำการเกษตรของคนในหมู่บ้านจริงๆ เพียง 300 ไร่

5. ดิน

ลักษณะดินเป็นดินเหนียว สภาพดินดี

6. แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

ตำบลโคราชมี่เชื่อมกักเก็บน้ำของตำบลอยู่ที่บ้านกุดหิน หมู่ที่ 8 ซึ่งมีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านจากหมู่ที่ 1 – หมู่ที่ 8

6.1 ประเภทน้ำดื่มน้ำใช้

ในหมู่บ้านมีลำคลองไหลผ่านบริเวณหมู่บ้าน หมู่บ้านที่อยู่ติดกับลำคลองจะใช้น้ำคลอง ส่วนหมู่บ้านที่ไม่อยู่ใกล้บริเวณลำคลองจะใช้น้ำบาดาล ซึ่งมีคร้วเรือนที่ใช้น้ำบาดาลตลอดปี จำนวน 30 คร้วเรือน

6.2 น้ำเพื่อการเกษตร

บ้านวังวน มีลำคลองน้ำไหลผ่าน ทำการเกษตรได้ทุกฤดูกาล

ตารางที่ 4.2 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	-	-	-
บ่อน้ำบาดาล	30	/	-
สระน้ำ	-	-	-
คลองน้ำ	1	/	-
ห้วย	-	-	-
หนอง	-	-	-
บึง	-	-	-
แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	1	/	-
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

ที่มา : จากการสำรวจครัวเรือนเดือนมกราคม 2545

7. ระบบสาธารณูปโภค

7.1 ไฟฟ้า

ปัจจุบันบ้านวังวน มีไฟฟ้าใช้ครบครัวเรือน

7.2 ถนน

บ้านวังวน มีถนนถึงอำเภอ 1 สาย ห่างจากอำเภอ 7 กิโลเมตร โดยเป็นถนนลูกรังลงหินคลุกในหมู่บ้าน 1.3 กิโลเมตร เป็นถนนเส้นเดียวที่ชาวบ้านใช้ในการเดินทางออกไปยังอำเภอ

ส่วนการติดต่อภายในหมู่บ้าน จะมีถนนหลักในหมู่บ้าน 1 สาย นอกนั้นเป็นเส้นทางเดินเล็กๆ ที่สามารถเดินทะลุหากันได้

7.3 หอกระจายข่าว

หอกระจายข่าวบ้านวังวน จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2539 ตั้งอยู่บริเวณบ้านกำนัน ใช้ประโยชน์ในการประกาศข่าวคราวภายในหมู่บ้าน

7.4 โทรศัพท์

ด้านการสื่อสารโทรคมนาคม จะมีโทรศัพท์สาธารณะในหมู่บ้าน จำนวน 2 คู่ เป็นตู้โทรศัพท์แบบ TOT การ์ด โดยจะใช้บัตรในการโทร

8. ลักษณะภูมิอากาศ

บ้านวังวน มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝนและฤดูหนาว ซึ่งมีลักษณะภูมิอากาศจะคล้ายคลึงกับหมู่บ้านทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยฤดูร้อน จะเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม – เดือนเมษายน สภาพอากาศจะร้อนและแห้งแล้ง

ฤดูฝนจะเริ่มจากปลายเดือนกรกฎาคม – เดือนกันยายน ปริมาณน้ำฝนมีพอปริมาณ แต่บางครั้งฝนทิ้งช่วงทำให้การเพาะปลูกไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม – เดือนกุมภาพันธ์ อากาศจะเย็นในช่วงค่ำๆ ในช่วงสายๆ ส่วนตอนกลางวันอากาศค่อนข้างร้อนจัดเหมือนฤดูร้อน

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน/ชุมชน

1. การประกอบอาชีพ

ชาวบ้านวังวน ประกอบอาชีพหลัก คือ การทำนา โดยจะทำนาปีละ 2 ครั้ง คือ นาปีและนาปี้ง เนื่องจากมีลำคลองน้ำธรรมชาติและอาศัยน้ำฝน ทำให้รายได้จากการทำนาบางครั้งก็เพียงพอ บางครอบครัวก็ไม่เพียงพอแก่การใช้จ่ายดำรงชีวิต ประกอบกับชาวบ้านมีภาระหนี้สินที่กู้ยืมมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือ “ ธ.ก.ส. ” สหกรณ์การเกษตรสูงเนิน กองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำมาใช้จ่ายในการทำนา ดังนั้น ชาวบ้านวังวนส่วนใหญ่จึงเลือกที่จะประกอบอาชีพเสริมควบคู่ไปด้วย เพื่อนำรายได้มาเป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพของชาวบ้านวังวนจำแนกได้ ดังนี้

1. ทำนา เป็นอาชีพหลักของชาวบ้าน จำนวน 55 ครัวเรือน
2. ร้านค้า

ในบ้านวังวน มีร้านค้าทั้งหมด 3 ร้าน ดังนี้

1. ร้านค้าชุมชน
2. ร้าน นางละม่อม นพรัตน์ บ้านเลขที่ 14
3. ร้าน นางสาวเกตุมณี ศิริ บ้านเลขที่ 40/1

สำหรับสินค้าภายในร้าน ได้แก่ ผงซักฟอก ยาสีพื้น สบู่ อาหารแห้ง อาหารสด และของใช้ต่างๆ จะเปิดขายเวลาประมาณ 06.00 น. – 19.30 น. ทุกวัน

3. ทำสวน เป็นอาชีพเสริม จำนวน 20 ครัวเรือน

สิทธิในที่ดินทำกิน

ชาวบ้านวังวน มีบางส่วนที่ยังต้องเช่าที่ดินทำกินเพิ่ม เนื่องจากที่ดินบางส่วนได้ถูกขายให้กับคนนอกหมู่บ้าน โดยสามารถจำแนกสิทธิในที่ดินทำกินได้ดังนี้

ตารางที่ 4.3 สิทธิในที่ดินทำกิน

สิทธิในที่ดินทำกิน	จำนวนครัวเรือน
- ครัวเรือนที่มีที่ทำกินของตนเองและไม่ต้องเช่า	44
- ครัวเรือนที่มีที่ทำกินของตนเองแต่ต้องเช่าเพิ่มบางส่วน	6
- ครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองต้องเช่าที่ดินทำกินทั้งหมด	10
รวม	60

ที่มา : กชช. 2 ค. ปี 2544

4.1.2.4 ระบบสังคมวัฒนธรรม

1. เครือญาติ

จากความสัมพันธ์ในอดีต ที่มีการอพยพมาจากที่เดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันเสมือนเครือญาติและในอดีตชาวบ้านวังวนมักจะมีการแต่งงานกันภายในหมู่บ้านและปฏิบัติเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกันทั้งหมู่บ้าน เพราะเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก

จากการสัมภาษณ์พบว่า บ้านวังวนมีครัวเรือนทั้งสิ้น 65 ครัวเรือน แต่ที่มีอยู่จริง 60 ครัวเรือน มีสกุลใหญ่อยู่ 5 – 6 สกุล คือ

- สกุล ช่อสูงเนิน
- สกุล โภชน์สูงเนิน
- สกุล สนสูงเนิน
- สกุล ไร่สูงเนิน
- สกุล ตัวสูงเนิน
- สกุล งวดสูงเนิน

ซึ่งลูกหลานของคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะแต่งงานกันภายในหมู่บ้าน ก่อให้เกิดความสัมพันธ์เกี่ยวดองกันทางเครือญาติ ทั้งที่เป็นเครือญาติโดยเชื้อสาย หรือเครือญาติโดยการเกี่ยวดอง ความสัมพันธ์ทางเครือญาตินี้จะทำให้คนในหมู่บ้านมีความสนิทสนมกลมเกลียวกัน มีความเอื้ออาทร ห่วงใยกัน ผู้น้อยจะเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ การร่วมมือกันในหมู่บ้านจะเกิดขึ้นมาก ก่อให้เกิดความสามัคคีสามัคคีและเกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน

2. ผู้นำและการเมืองการปกครอง

บ้านวังวนมีผู้ใหญ่บ้านซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นกำนันควบคู่ไปด้วย คือ นายเลียง กายพรมราช ซึ่งได้รับเลือกขึ้นเป็นกำนันตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เข้าดำรงตำแหน่ง เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2543 โดยมีการกระจายอำนาจการปกครองในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีรายชื่อคณะกรรมการ ดังนี้

1. นายเลียง กายพรมราช	กำนันและผู้ใหญ่บ้าน
2. นายเข้ม ปล่องพรมราช	สารวัตรกำนัน
3. นางชอบ นิสุงเนิน	สารวัตรกำนัน
4. นายจัน สนสูงเนิน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

5. นายสุรินทร์ งามสูงเนิน กรรมการหมู่บ้าน
6. นายสมหวัง สนสูงเนิน กรรมการหมู่บ้าน
7. นายพยนต์ โภชน์สูงเนิน กรรมการหมู่บ้าน
8. นางสมบุญ นิสุงเนิน กรรมการหมู่บ้าน
9. นางมลิวัดย์ คำชะนี กรรมการหมู่บ้าน
10. นางสีไพร งามสูงเนิน กรรมการหมู่บ้าน
11. นางลมหวล ช่อสูงเนิน กรรมการหมู่บ้าน
12. นางลำไย โภชน์สูงเนิน กรรมการหมู่บ้าน
13. นายสมพงษ์ หงษ์สูงเนิน กรรมการหมู่บ้าน
14. นายกรรชัย สุขนิรันดร์ กรรมการหมู่บ้าน

ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีการประชุมกันทุกๆ เดือน ละ 1 ครั้ง พร้อมกับประชุมชาวบ้านในหมู่บ้านด้วย การประชุมภายหลังจากที่ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน ไปประชุมที่อำเภอมาแล้วแจ้งให้กับคณะกรรมการหมู่บ้านทางหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน สถานที่ประชุมคือ ศาลาประชาคมติดอยู่กับร้านค้าชุมชน

นายเลียง กายพรมราช เป็นผู้มิ่ววิสัยทัศน์ สามารถสร้างศรัทธากับชาวบ้านพร้อมเชื่อมโยงและประสานงานกับสมาชิกสภาจังหวัด (สจ.) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ส่วนราชการระดับต่างๆ ได้อย่างดี ทำให้สามารถระดมทุนของคนในหมู่บ้าน อีกทั้งประสานงานของงบประมาณจากภายนอกหมู่บ้านได้

จากการศึกษาพบว่า นายเลียง กายพรมราช กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านวังวน เป็นผู้นำที่มีส่วนสำคัญในการทำให้ชุมชนบ้านวังวนเกิดความเข้มแข็ง สิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งนั้น ผู้นำจะทำคนเดียวไม่ได้ จะต้องได้รับความร่วมมือจากชาวบ้าน และการที่ชาวบ้านจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนนั้น ผู้นำจะต้องสร้างศรัทธาให้เกิดกับชาวบ้าน คือ ให้ชาวบ้านมีความศรัทธาในตัวของผู้นำ เมื่อชาวบ้านศรัทธาแล้วผู้นำสามารถที่จะจูงใจให้ชาวบ้านมีความคิดเห็นคล้อยตามและลงมือปฏิบัติงานร่วมกันได้ ผู้นำจะต้องมีความคิดอันเป็นประชาธิปไตยและทำงานด้วยความเสียสละ

3. โรงเรียนและการศึกษา

บ้านวังวนไม่มีโรงเรียน แต่มีโรงเรียนที่อยู่ห่างจากหมู่บ้าน 1.2 กิโลเมตร คือโรงเรียนบ้านเมืองเก่า ซึ่งโรงเรียนจะตั้งอยู่ในหมู่ที่ 1 บ้านเมืองเก่า ตำบลโคราษ และอีก 1 กิโลเมตร คือโรงเรียนสันติวิทยา บ้านตากแดด หมู่ที่ 2 ตำบลนุ่งขี้เหล็ก ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ แต่มีแนวโน้มการส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับสูงกว่าการศึกษาภาคบังคับมากขึ้น เนื่องจากหมู่บ้านอยู่ห่างจากตัวอำเภอสูงเนินไม่มากนัก

4. สุขภาพอนามัย

บ้านวังวนไม่มีสถานอนามัย แต่มีสถานอนามัยอยู่ห่างจากหมู่บ้าน 3 กิโลเมตร ตั้งอยู่บ้านนาตะโคกรก หมู่ที่ 4 ซึ่งเป็นสถานอนามัยของตำบล และมีโรงพยาบาลประจำอำเภอสูงเนิน อยู่ห่างจากหมู่บ้าน 9 กิโลเมตร มีการดูแลสุขภาพอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจ รวมถึงการได้รับการรักษาอย่างเร่งด่วนทันเหตุการณ์ เพื่อให้สุขภาพดีถ้วนหน้า มีมาตรฐานด้านข่าวสาร ด้านสาธารณสุขมูลฐาน มีความรู้ความเข้าใจการป้องกันรักษาโรค มีการช่วยปราบปรามสอดส่องดูแลในเรื่องปัญหาสุขภาพจิต ไข้เลือดออก โรคฉี่หนู ฯลฯ และมีการส่งเสริมการแข่งขันกีฬานันทนาการเพื่อสุขภาพอนามัยภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

4. 1.2.5 ข้อมูลด้านอื่นๆ

1. วัฒนธรรมประเพณีที่เด่นๆ

ชาวบ้านวังวน มีประเพณีที่สมาชิกภายในหมู่บ้านได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ซึ่งชาวบ้านให้ความสำคัญต่อคุณค่าของงานบุญประเพณีไม่เปลี่ยนแปลง สำหรับงานประเพณีที่สำคัญมี ดังนี้

เดือนสี่หรือเดือนมีนาคม มีประเพณีที่เรียกว่า “บุญผะเหวด” หรือ “บุญมหาชาติ” ซึ่งเป็นงานที่ใหญ่มีการประดับวัดด้วยก้านกล้วย ต้นอ้อย ตกแต่งให้เหมือนเป็นป่า ชาวบ้านจะพากันไปทำบุญที่วัดอย่างพร้อมเพรียง ซึ่งมีความเชื่อกันว่าการทำบุญในวันนี้จะทำให้ได้พบกับพระศรีอริยเจ้าในชาติหน้า

เดือนห้าหรือเดือนเมษายน มีประเพณีสงกรานต์หรือปีใหม่ของชาวไทย เราคนหนุ่มสาวที่ทำงานอยู่ต่างถิ่นจะกลับมาบ้านเกิดของตนเพื่อมาทำบุญและถือโอกาสเป็นการได้พบปะกัน

ของญาติพี่น้อง มีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุเป็นการขอพรปีใหม่ และเป็นศิริมงคลกับตัวเอง การสงฆ์น้ำพระ นำอาหารคาวหวานไปทำบุญที่วัด มีการสาดน้ำกันระหว่างคนภายในหมู่บ้านและคนจากที่อื่น ถือได้ว่าเป็นงานบุญที่ชาวบ้านมีความสุขสนุกสนานรื่นเริง

เดือนแปดหรือเดือนกรกฎาคม มีการทำบุญเข้าพรรษา ชาวบ้านจะทำบุญโดยการ ถวายเทียนเข้าพรรษา ถวายผ้าอาบน้ำฝนและเครื่องอัฐบริขารที่จำเป็นเพื่อใช้ระหว่างจำพรรษา 3 เดือน และชาวบ้านยังนิยมให้ลูกหลานที่อยู่ในช่วงเป็นหนุ่มบวชในช่วงนี้ด้วย

เดือนเก้าหรือเดือนสิงหาคม เป็นงานข้าวสารทที่ทำขึ้นเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ชาวบ้านจะนำเอาอาหารคาวหวานและข้าวสารทไปทำบุญที่วัด ถ้าหากไม่ทำเชื่อกันว่าผู้ที่ล่วงลับไปแล้วจะไม่ได้รับส่วนบุญใดๆ อีก

2. ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

แหล่งท่องเที่ยวมีหลากหลายที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ปราสาทโนนกู่ ปราสาทเมืองแขก และปราสาทเมืองเก่า ซึ่งเป็นอารยธรรมขอม และที่โดดเด่น คือ การเที่ยวงานประเพณีกินเขาคั่ว สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี ซึ่งเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม เป็นดินแดนแห่งอารยธรรมในยุคโลหะของภาคอีสานเพื่อเพิ่มรายได้

3. ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน หนี้สินมาก การเพิ่มรายได้โดยเพิ่มรายได้โดยเพิ่มผลผลิตการกระจายความเสี่ยง โดยเฉพาะปลูกผสมผสานหลายชนิดมากขึ้น ถั่วแล้วแต่มีข้อจำกัด ทั้งต้นทุน ความรู้ เทคโนโลยี และการตลาด

การผลิตสาขาเกษตรมีฐานะการผลิตแคบ ขึ้นอยู่กับพืชเพียง 2-3 ชนิด คือ ข้าว ถั่วเขียว ข้าวโพด เกษตรกรมีความเสี่ยงสูงทั้งสภาพภูมิอากาศและราคา

4.2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

4.2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า (รายการตัวชี้วัดในหัวข้อ 3.3 ของบทที่ 3)

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และจัดเวทีประชาคมในหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านส่วนมากจะเข้าใจดีเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านดังนี้ คือ การจัดตั้งกองทุน วัตถุประสงค์ของกองทุน การได้มาของคณะกรรมการทุน การรับสมัครสมาชิก การพิจารณาให้กู้ การพ้นจากสภาพสมาชิกการจัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน

2) เงิน 1 ล้านบาท ของชาวบ้านวังวน หมู่ที่ 2 ตำบลโคราษ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ได้รับอนุมัติเป็นกองทุนหมู่บ้านวังวน เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2544 และได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2544

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน วังวน หมู่บ้านที่ 2 ตำบลโคราษ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา มีทั้งหมด 10 คน เป็น ชาย 5 คน หญิง 5 คน คณะกรรมการกองทุนชุดนี้ได้มาจากการคัดเลือกแบบวิธีเปิดเผยการทำงานมีศักยภาพค่อนข้างดี มีความยุติธรรมในการทำงานในเรื่องต่าง ๆ ดีมาก เช่น การอนุมัติเงินกู้จะใช้ระบบคุณธรรมมากกว่าระบบอุปถัมภ์ การบริหารจัดการมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการร่วมร่วมนมมือสามัคคี กันดี

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังวนชุดปัจจุบันประกอบด้วย

1. นายจ่น	สนสูงเนิน	ประธานกองทุนหมู่บ้านวังวน
2. นางสมบูรณ์	นิสูงเนิน	รองประธานกองทุนหมู่บ้านวังวน
3. น.ส.จันทร์แรม	พลจันทัก	เลขานุการ
4. นายพรชัย	สุขนิรันดร์	เหรัญญิก
5. นางสมจิตร	สุขนิรันดร์	กรรมการ
6. นายพยนต์	โกชน์สูงเนิน	กรรมการ
7. นายคุณ	แฉ่งสูงเนิน	กรรมการ

8. นายเลียง	กายพรมราช	กรรมการ
9. นายทองคูณ	แสงปราบภัย	กรรมการ
10. นางทองใบ	ยงสูงเนิน	กรรมการ

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน สมาชิกผู้กู้เงินที่จะต้องชำระคืนเงินกู้จะต้องเป็นไปไปตามระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ ของ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังวนที่ได้กำหนดไว้

5) ผู้สมัครขอู้ สมาชิกที่ต้องการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน จะมีขั้นตอนการเขียน เอกสารขอู้ ซึ่งประกอบไปด้วย

5.1 เตรียมเอกสารขอู้

- 5.1.1 แบบคำขอู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
- 5.1.2 สัญญากู้เงินกองทุนหมู่บ้าน
- 5.1.3 สำเนาทะเบียนบ้านของผู้กู้
- 5.1.4 สำเนาบัตรประชาชน
- 5.1.5 สัญญาค้ำประกันเงินกู้กองทุนหมู่บ้าน
- 5.1.6 สำเนาบัญชีเงินฝากสัจจะ
- 5.1.7 สำเนาบัญชีเงินฝากสะสมธนาคารออมสิน
- 5.1.8 สำเนาบัตรประชาชนผู้ค้ำประกัน 2 คน

5.2 เขียนโครงการ

5.3 ส่งแบบเดินโครงการ

4.2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่าคณะกรรมการกองทุนได้มีการคัดเลือกผู้กู้จากการที่เสนอโครงการกู้เงินกองทุน โดยได้พิจารณาอย่างเหมาะสม ของโครงการในเรื่องศักยภาพในการชำระหนี้ มีความประพฤติที่เหมาะสม ในการพิจารณา คณะกรรมการจะต้องมีความยุติธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2) การรับชำระหนี้ สมาชิกที่กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ที่มีความประสงค์ชำระเงินกู้ต้องแจ้งให้คณะกรรมการทราบ คณะกรรมการจะจัดทำหนังสือแจ้งความประสงค์ในการชำระคืนเงินกู้ให้กับสมาชิก 3 ฉบับ เพื่อสมาชิกจะนำไปแจ้งกับธนาคารออมสิน เพื่อโอนเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน เมื่อธนาคารได้รับหนังสือแจ้งความประสงค์ในการชำระคืนเงินกู้ ให้รับฝากเงินจากสมาชิกเพื่อ โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากของกองทุนหมู่บ้าน เมื่อธนาคารรับชำระหนี้เงินกู้จากสมาชิกกองทุนแล้วให้มอบหนังสือ

แจ้งความประสงค์ในการชำระหนี้เงินกู้ ฉบับที่ 1 ให้กับสมาชิกนำไปเก็บไว้เป็นหลักฐาน ฉบับที่ 2 ให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเก็บไว้ ส่วนฉบับที่ 3 ให้ธนาคารออมสินจัดเก็บไว้เป็นหลักฐาน

3) การทำบัญชี พบว่า คณะกรรมการกองทุนมีหน้าที่รับผิดชอบด้านบัญชี ได้มีการทำบัญชีได้ถูกต้องครบถ้วนตามแบบที่ทางกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดมาทุกอย่าง การทำบัญชีสามารถดูเข้าใจง่าย ซึ่งมีบัญชีต่าง ๆ ดังนี้

1. สมุดบัญชีรายรับกองทุน 1 ล้านบาท
2. สมุดบัญชีรายจ่ายกองทุน 1 ล้านบาท
3. สมุดทะเบียนคุมค่าของตู้
4. สมุดทะเบียนคุมลูกหนี้ รายตัว
5. สมุดทะเบียนสมาชิก
6. ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ
7. ทะเบียนเงินค่าหุ้น
8. สมุดคุมบัญชีรายจ่ายกองทุน (เงินออม)
9. สมุดคุมบัญชีรายรับกองทุน (เงินออม)

4) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า ชาวบ้านจะประกอบอาชีพเสริม เมื่อยามว่างจากการทำนาแล้ว จะปลูกผักสวนครัว หาปลา เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ทำให้บัณฑิตอาสาพัฒนาได้ทราบความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

4.2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า จากการที่ได้รับเงินจัดสรรกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ และชาวบ้านที่กู้เงิน ไปลงทุนตาม โครงการกองทุนหมู่บ้านที่เสนอขอตู้ได้ แต่ในขณะเดียวกัน คณะกรรมการก็ไม่สามารถควบคุมนำเงินของผู้กู้ที่ขอตู้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอตู้ได้

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า เมื่อชาวบ้านมีแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำแล้ว ชาวบ้านจะนำเงินที่ได้ไปพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีการพัฒนา เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม นอกจากนั้นแล้วกองทุนหมู่บ้านก็มีเงินทุนสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกเดือน ซึ่งได้จากการฝากเงินสัจจะของสมาชิก ทำให้ชาวบ้านมีเงินออมเป็นการฝึกนิสัยการออมให้กับชาวบ้านได้อีกทางหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นกับสมาชิกผู้กู้ที่ไม่สามารถกระทำตามโครงการของตนที่ขอตู้ได้

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า จากการที่ชาวบ้านได้กู้เงินไปลงทุนในการพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีรายได้มากกว่าเดิม อีกทั้งได้มีการฝากเงินสัจจะทุกเดือนนั้น ทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลและระดับอำเภอ จึงทำให้มีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

4.2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า (ใช้รายการตัวชี้วัดในหัวข้อ 3.3 ของบทที่ 3)

ประสบการณ์ในการดำเนินการของผู้กู้ พบว่า ส่วนใหญ่ ผู้กู้จะมีประสบการณ์ในการดำเนินการอยู่แล้ว ทำให้ไม่มีปัญหาในการประกอบอาชีพ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เมื่อเกิดสภาวะวิกฤตต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการหวัดดูดิบตัวป้อนเข้ากระบวนการผลิต การจำหน่ายผลผลิต

4.2.2.2 ผลการป้องกันเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ พบว่า คณะกรรมการได้พิจารณาจัดสรรและอนุมัติวงเงินกู้ให้ผู้ขอกู้ตามความเหมาะสมในการดำเนินการตามที่เสนอโครงการขอกู้โดยจะพิจารณาด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม แต่วงเงินที่ผู้ขอกู้ได้รับมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอที่จะเป็นทุนในการดำเนินการ อาจก่อให้เกิดการขาดสภาพคล่องทางการเงินได้

2) ปัจจัยนำเข้าที่เกี่ยวกับระบบ B ที่จะต้องใช้ระหว่างการดำเนินการผลิต หรือกระบวนการผลิต ที่เรียกว่า “ต้นทุนผันแปร” ซึ่งเป็นปัจจัยที่ขาดไม่ได้ของกระบวนการผลิต เช่น ยา วัคซีนโรค เคมีกำจัดศัตรูพืชและวัชพืช ปุ๋ย เป็นต้น เมื่อผู้กู้ไม่มีทุนสำรอง อาจทำให้ผู้กู้จำเป็นต้องระดมทุนเพิ่ม โดยการกู้เงินจากนายทุนนอกระบบ ก่อให้เกิดภาวะหนี้สินเพิ่มอีกได้

4.2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า ชาวบ้านที่ขอกู้เงินไปนำเงินไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ แต่มีบางรายเท่านั้นที่นำเงินที่ขอกู้ไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ แต่คิดว่าบุคคลเหล่านั้นคงมีความสามารถในหาเงินมาชำระหนี้ได้ตรงตามกำหนดได้ เพราะว่าผู้ที่ผ่านการปล่อยกู้ นั้น ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว

4.2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง จากการที่สมาชิกได้กู้เงินไปดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ตนเองมีประสบการณ์มาก่อนแล้วนั้น ทำให้มีรายได้ทั้งที่เป็นตัวเงินและสิ่งของมากขึ้นกว่าเดิม เพราะวก่อนที่จะมีโครงการกองทุน 1 ล้านบาทเข้ามาในหมู่บ้านนั้น ได้ใช้เงินตนเองลงทุน ถ้าไม่พอก็ไปกู้เงินจากนายทุนนอกระบบที่มีดอกเบี้ยแพง เมื่อได้ผลผลิตแล้ว นำเงินไปใช้หนี้แล้ว กำไรที่ได้ก็ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายของครอบครัวแต่พอโครงการเข้ามาในหมู่บ้าน ขอู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านไปลงทุนแล้วทำให้มีรายได้มากขึ้นกว่าเดิม เพราะวาดอกเบี้ยต่ำกว่าเงินนอกระบบ

2) ผลกระทบโดยตรง จากการที่ผู้กู้เงินมีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมนั้นผู้กู้สามารถที่จะขยายกิจการเดิมของตนเองเพิ่มขึ้น ทำให้สภาวะการเงินของครอบครัวดีขึ้นกว่าเดิม ก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งได้

3) ผลประโยชน์โดยอ้อม พบว่า ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเองได้ เช่น มีความสามารถในการตัดสินใจในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ได้ดีกว่าเดิม มีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง และดำเนินการของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.3 ผลการทดลองวิธีการใหม่

การศึกษากรณีเฉพาะหมู่บ้านวังวน หมู่ที่ 2 ตำบลโคกทราย อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผู้ทำสำเนิพนธ์ไม่ได้พบการทดลองวิธีการใหม่แต่อย่างใด ชาวบ้านยังใช้การดำเนินการแบบเดิมอยู่

4.4 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพทำนา ทำสวน สรุปได้ดังนี้

4.4.1 อาชีพทำนา ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ พันธุ์ข้าว กระบวนการผลิตที่ดีได้แก่ การดูแลรักษาที่ดี ใส่ปุ๋ย การกำจัดศัตรูพืช วัชพืช และมีการดูแลใส่ใจเป็นพิเศษในกรณีที่สภาพภูมิศาสตร์ไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิต ทำให้กระบวนการดำเนินการผลิตดำเนินไปอย่างเหมาะสมก่อให้เกิดผลที่มีคุณภาพเป็นที่พอใจของลูกค้าและตลาด ที่มีปริมาณเพียงพอที่จะใช้ในครอบครัวและการส่งออกสู่ตลาด

4.4.2 อาชีพทำสวน ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ พันธุ์มะม่วง มะปราง ส้มโอ ที่เป็นที่ต้องการของตลาด ปุ๋ย สารเคมีเร่งการเจริญเติบโต ยากำจัดศัตรูพืชและวัชพืชกระบวนการที่ดีคือ มีการดูแลรักษาเป็นอย่างดี มีการควบคุมผลผลิตให้ออกนอกฤดูตลาด ทำให้ได้ราคาที่สูง ผลกำไรที่ได้ก็สูงด้วย ทำให้

ผลผลิตมีคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสมต่อความต้องการของตลาด ก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อผู้ประกอบการ

4.5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. ผลที่เกิดจากการมีระเบียบกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนรู้จักการมีระเบียบวินัยในการทำงาน เคารพในสิทธิหน้าที่ของผู้อื่น
2. ผลที่เกิดจากการมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พบว่าประชาชนรู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักการเสียสละสละเพื่อส่วนรวม รู้จักการให้อภัยและมีน้ำใจ และส่งเสริมการทำงานแบบประชาธิปไตย
3. ผลที่เกิดจากเงินฝากสัจจะพบว่าประชาชนมีนิสัยรักการออมมากขึ้น

4.6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า มีการสร้างรายได้ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนเป็นอย่างดี มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน

1.1) การเกิดกองทุนพบว่า กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท สามารถพัฒนาอาชีพมีการสร้างรายได้ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนเป็นอย่างดี มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุน

1.2) ระบบบริหารกองทุน พบว่า มีคณะกรรมการบริหารกองทุน จำนวน 10 คน เป็นชาย 5 คน หญิง 5 คน คณะกรรมการจะช่วยกันสร้างระเบียบกองทุนขึ้นมา เมื่อผ่านการเห็นชอบจากสมาชิกและจะทำการบริหาร และปฏิบัติไปตามนั้น ซึ่งการดำเนินงานของคณะกรรมการมีดังนี้ เช่น มีการประชุมของคณะกรรมการ การรับสมาชิก การจัดทำบัญชีปัจจุบัน การรับฝากเงิน ในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาการตัดสินใจในการปล่อยเงินกู้ จะมีระเบียบการขอกู้ ระเบียบการคิดดอกเบี้ย ซึ่งจำนวนผู้กู้ได้รับความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้ในการบริหารกองทุน และมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน

1.3) การเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง พบว่า มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ตามชนบท มีความรู้ความเข้าใจในการประกอบกิจการ และสามารถนำความรู้ที่มีอยู่ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ให้ครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ในการประกอบกิจการอีกทางหนึ่ง

1.4) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า มีการกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับกองทุนโดยรวม มีภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้ดูแลแต่ละคน โดยที่ ผู้ดูแลแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งพาตนเองทางเทคโนโลยี ผู้ดูแล และการที่คนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและมีตลาดที่แน่นอน

1.5) การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับประชาชน โดยให้มีกองทุนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนให้กับประชาชนในการประกอบกิจการภายในหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านมีเงินทุนในการประกอบกิจการแล้วทำให้ชาวบ้านไม่ต้องอพยพออกไปทำงานต่างถิ่น ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้นมีการร่วมมือกันทำงาน แก้ไขและรับผลประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองในระดับหนึ่ง ก่อให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชน

2. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ 1.1-1.5 พบว่า

2.1) ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

2.1.1 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ประชาชนให้ความร่วมมือร่วมใจในการจัดตั้งกองทุนให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนใช้ในการประกอบอาชีพ ภายในหมู่บ้าน

2.1.2 บ้านวังวน เคยมีประสบการณ์ในการบริหารกองทุนต่าง ๆ มาแล้วจึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกองทุนหมู่บ้านได้

2.2) ปัจจัยด้านลบ

- คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนไม่ค่อยเข้าใจในระเบียบกองทุนมากนัก

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า สมาชิกจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทั้งทางด้านความรู้ ด้านวิชาการ และความรู้ในการปฏิบัติงาน โดยมีการจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้านและระดับตำบลเพื่อให้สมาชิกได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน มีการระดมความคิดเพื่อนำมาพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป

4. ความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพบ

ว่า

- 1) มีความสามัคคี
- 2) มีความซื่อสัตย์
- 3) ยกย่องการทำความดี
- 4) ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
- 5) มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม
- 6) มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
- 7) มีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน
- 8) มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน
- 9) มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนประจำ โดยการประชุม หรือเสวนา
- 10) มีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
- 11) มีผู้นำที่มีคุณธรรม
- 12) สามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่สภาระของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า

- 1) สถาบันครอบครัวมีความอบอุ่นอยู่กันพร้อมหน้า พ่อ แม่ ลูก
- 2) ชุมชนมีความสามัคคี
- 3) ผู้นำมีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความรู้ ความสามารถ
- 4) ชุมชนมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ
- 5) ชาวบ้านไม่อพยพไปทำงานต่างถิ่น
- 6) ชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 7) เยาวชนไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน วัฒน หมู่ที่ 2 ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อศึกษาสภาพกองทุนหมู่บ้านวัฒน หมู่ที่ 2 ตำบลโคราช อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้าน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา
4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย
5. เพื่อเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

5.2 วิธีดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ เป้าหมายของนโยบายกองทุนหมู่บ้านของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติให้เข้าใจ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงาน การบริหารจัดการกองทุน คณะกรรมการกองทุนสมาชิกกองทุนของกองทุนหมู่บ้านวัฒนที่เป็นกรณีศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ
แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้ประเมินสามารถเก็บรวบรวมได้โดยตรงจากกลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธี ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์และการสำรวจ โดยใช้แบบเก็บข้อมูลตามแบบ บร.1 – บร.12

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้มาจากส่วนราชการ ได้แก่ สปฐ กชช2ค แผนพัฒนาตำบล 5 ปี (พ.ศ.2545-2549) เอกสารกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้ง 2 แหล่ง มาทำการประเมินโดยใช้รูปแบบ ซิปป์ โมเดล (CIPP MODEL)

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการประเมินและข้อเสนอแนะ

5.3 ผลการดำเนินการ

1. การบริหารกองทุนของคณะกรรมการหมู่บ้านวังวน ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน มีเพียงปัญหาเล็กน้อยซึ่งสามารถแก้ไขได้ส่วนใหญ่แล้วคณะกรรมการยังไม่เข้าใจขั้นตอนการดำเนินการของกองทุนเท่าที่ควร แต่คณะกรรมการก็สามารถดำเนินงานกองทุนให้ดำเนินการได้ด้วยดี
2. จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมกองทุน ทางคณะกรรมการได้พิจารณาจัดสรรและอนุมัติวงเงินกู้ ให้ผู้ขอกู้ตามความเหมาะสมและตามความสามารถในการดำเนินการของโครงการที่ขอกู้ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกกองทุนและชาวบ้าน ในเรื่องความโปร่งใสและความยุติธรรมของคณะกรรมการ
3. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ พบว่าทางคณะกรรมการกองทุนได้มีการคัดเลือกผู้ที่มาเสนอโครงการขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน โดยได้พิจารณาจากความเหมาะสมของโครงการ ศักยภาพในการชำระหนี้ มีความประพฤติที่เหมาะสม โดยการพิจารณาดังกล่าวต้องมีความยุติธรรม เพื่อให้ได้มาซึ่งการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์
4. กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่าคณะกรรมการกองทุนที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านบัญชี ได้มีการทำบัญชีได้ถูกต้องครบถ้วนตามแบบที่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดมาทุกอย่าง การบัญชีสามารถดูเข้าใจง่าย
5. สมาชิกผู้กู้เงิน สามารถนำเงินที่ขอกู้ไปลงทุนตามโครงการที่ขอกู้ได้แต่ยังมีสมาชิกอีกบางส่วนได้ใช้เงินที่ขอกู้ไม่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้
6. โครงการของผู้กู้แต่ละราย เป็นโครงการเดิมที่เคยปฏิบัติกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ยังไม่มีโครงการใหม่ ๆ เข้ามา ทั้งนี้ เพราะชาวบ้านไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินเลขไม่กล้าที่จะลงทุน เพราะกลัวขาดทุน และไม่มีผู้แนะนำอาชีพใหม่ ๆ ให้กับชาวบ้าน

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านวังวน ระบุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านวังวน เกิดจากการร่วมมือของคนในชุมชนและมีแนวโน้มที่คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีระบบบริหารกองทุนหมู่บ้านวังวน มีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองของกองทุนหมู่บ้านวังวน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยน การเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนภายนอกอยู่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชน กองทุนหมู่บ้านวังวน ไม่มีการรวมกลุ่มกันสร้างอาชีพใหม่ในชุมชน ยังเป็นการทำงานแบบตัวใครตัวมัน และยังเป็นอาชีพเดิม ๆ อยู่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นของคนในชุมชนบ้านวังวน มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

2.1.1 คนในชุมชนได้อาศัยประสบการณ์ที่เคยเกิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตนเองและของคนอื่น ทั้งที่เกิดความสำเร็จและความล้มเหลว มาปรับปรุงแก้ไขธุรกิจของตนเองและของเพื่อนบ้านให้ดีขึ้นกว่าเดิม

2.1.2 ชาวบ้านบางกลุ่มได้ศึกษาข้อมูลและวิธีการดำเนินการจากผู้ที่เคยประสบความสำเร็จมาก่อน แล้วนำมาประกอบอาชีพเป็นของตนเอง

2.2 ปัจจัยด้านลบ

2.2.1 ชาวบ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคารและนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจการให้เติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

2.2.2 การที่สมาชิกบางส่วนที่นำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เมื่อถึงเวลาชำระหนี้ อาจไม่มีเงินมาชำระได้ ก่อให้เกิด ภาระหนี้แก่ชาวบ้านกลุ่มนี้ เป็นผลให้ชุมชนอ่อนแอได้

3. การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มสมาชิกประกอบอาชีพทำนา ทำสวน องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนมีครอบครัวที่อบอุ่นอยู่กันพร้อมหน้าพ่อแม่ลูก รู้จักหน้าที่ของตนเอง มีความเสียสละและเห็นอกเห็นใจกัน ชาวบ้านไม่อพยพออกไปทำงานต่างถิ่น มีอาชีพที่มั่นคง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและอยู่ในชุมชนอย่างมีความสุข

5. ผลโดยตรงกับผลกระทบต่าง ๆ คือ

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 10 เดือน สมาชิกบางคนที่ถูกเงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้ และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ทำให้สามารถ ขยายกิจการให้เติบโต ส่งผลกองทุนหมู่บ้านเติบโตได้อีกต่อไป

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) สมาชิกผู้กู้เงินได้นำเงินไปดำเนินการตามโครงการ สามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าแต่ก่อน

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ประชาชนในชุมชนมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปในทางที่พึงประสงค์ คือ มีการสร้างงานให้เกิดขึ้นในชุมชนทำให้สมาชิกในชุมชนมีงานทำ ไม่อพยพไปทำงานต่างถิ่น ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านวังวน ที่ควรปรับปรุงแก้ไข คือ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 อยากให้มีหน่วยงานของรัฐบาล ออกมาช่วยส่งเสริม พัฒนาศักยภาพการบริหารงานของคณะกรรมการหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 การทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ยังไม่มีการกำหนดรูปแบบและการทำงานที่แน่นอน ทำให้เกิดการดำเนินงานที่ล่าช้า ไม่เป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านวังวน คือ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 สำหรับลงโทษกับบุคคลที่ใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้ยืมให้ทางกองทุนมีข้อบังคับหรือบทลงโทษที่แน่นอน สำหรับลงโทษกับบุคคลที่ใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ขอกู้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 อยากให้ตัวแทนของหน่วยงานรัฐบาล เกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองออกสำรวจการใช้เงินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้สมาชิกกองทุนตระหนักถึงนโยบายของกองทุนและเห็นความสำคัญของกองทุน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม คือ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 อยากให้มีตลาดรองรับสินค้าของกลุ่มเกษตรกรที่ผลิตขึ้นมา เพื่อให้ชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 อยากให้มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนทำโครงการขนาดใหญ่เกิดบริการสาธารณะ สร้างรายได้ไม่มีเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านและเป็นการต่อยอดกองทุนหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน.(2544).คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน.(2544).ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544.กรุงเทพฯ:บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังวน.(2544).ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านวังวน. นครราชสีมา.
- ดวงแก้ว ปรีชาชนพงษ์, สุเมธ เหลืองศิริมงคล และกานดา ชูเชิด.(2545).สภาพแวดล้อมของคนไทย. กรุงเทพฯ:ส่วนวารสารเศรษฐกิจและสังคม สำนักสารนิเทศ.
- พัฒนาชุมชน,กรม.(2544).แบบประมวลผลและเปรียบเทียบเป้าหมายข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน.นครราชสีมา.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี,สำนักงาน.(2544).คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการ.นครราชสีมา.
- บุภาพร.(2545).“แวดล้อมเศรษฐกิจการเมืองและสังคม”.รวมพลัง.มิถุนายน 2545,หน้า 10.
- รววิทย์ อริรุทธ์วรกุล, ทีปรัตน์ วัชรางกูร และวิณา เตชะพนาดร.(2545).ความยากจนปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา. กรุงเทพฯ:ส่วนวารสารเศรษฐกิจและสังคม สำนักสารนิเทศ.
- สถาบันราชภัฏ,สำนักงาน.(2545).ชุดวิชาการวิจัยชุมชนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.กรุงเทพฯ:บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- สถาบันราชภัฏ,สำนักงาน.(2545).ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน.กรุงเทพฯ:ห้างหุ้นส่วน ทศน์ทองการพิมพ์.

สภาสถาบันราชภัฏ,สำนักงาน.(2545).**ชุดวิชาสารนิพนธ์พัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการ
การและการประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน.
กรุงเทพฯ:บริษัท เอส. อาร์. พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.**

สวาท เสนาณรงค์ และวิไลเจิด ทวีสิน.(2536).**ชุดวิชาสังคมศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย.
กรุงเทพฯ:บริษัท ไทยร่วมเกล้า จำกัด.**

องค์การบริหารส่วนตำบลโคราช.(2544).**แผนพัฒนาตำบล 5 ปี.นครราชสีมา.**

_____."**กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ.**".มติชน.
4 มกราคม 2545, หน้า 18.

_____."**อนาคตเงินทังปีละ 5 แสนล้าน พาณิชย์สุดทนเตรียมจัดมาตรการคุมเข้มสตูดู**".ไทย
รัฐ.8 สิงหาคม 2545,หน้า 8.

**"SME ก้าวไกลพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้เจริญ".(2542).นิตยสารข่าวนิคมอุตสาหกรรม.2(พฤษภาคม -
สิงหาคม 2542), หน้า 9.**